

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethet: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.

Egyes szám ára 5 kr. o. b.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordatca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: 6t hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bácsban: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 14 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Földutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlár sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é. Félre 6 frt. o. é. Évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“

szerkesztősége.

A katolikusok aggodalmai.

Az erdélyi rom. katolikusoknak folyó év május havában megtartott status gyűlése élve a törvények által engedett joggal, megválasztotta igazgató organumát és ellátta ezt kellő utasítással, melynek alapján a testület ügyeit vezetheti. Megbizta pedig különösen, hogy az erdélyi volt királyi kormányzéknel fennállott katolikus comissió megszüntetése után, a m. királyi vallás és közoktatási miniszterium által, az erdélyi egyházmegye törvényes képviselőjének legcsekélyebb befolyása nélkül tetszésileg beállított bizottmánytól a katolikus ügyek vezetését „azonnal“ átvégye és megtegye mindazon előleges lépéseket, és netalán szükséges előmunkálatokat, melyek megkívánatnak arra nézve, hogy a kath. vallási, tanulmányi, ösztöndíj, s egyéb alapok és alapítványok neki átadassanak, pontos számbavétel után leltárba foglalassanak és a testületi igazgatás rendes kezelése alá vétessenek.

E megbízás óta azonban már két hónap telt el anélkül, hogy a teljesedésbe vétel legkisebb jelét is észlelhettük volna.

Igazgatja ügyeinket ma is egy oly közeg, melynek e tekintetben minden egyéb más jellege lehet, csak nem jogi. Pedig mi oly államban tudjuk magunkat lenni, melynek feladata a társadalmi életviszonyok felett a jogi rend uralmát megvalósítani; pedig mi folyton azt hisszük, hogy ezen államnak kormánya nem kivételes, hanem a rendes alkotmányalapokon áll, s azért az valamint egyes polgárokkal, úgy azoknak az országos jog által elismert testületeivel szemben sem gyakorol több befolyást, mint mennyit épen az alkotmány megenged.

Vagy talán az erdélyi katolikus status gyűlés által választott igazgató tanács nem képes kapott mandatumát realizálni, tagjából hiányoznak nagyfontosságú feladatuk érzete? Ezt sem akarjuk egyelőre hinni. De mindemellett engedje meg nekünk mind az országos magas kormány, mind az igazgató tanács, ha az ügy mostani állapota nyugtalanít, és ezen kellemetlen érzetünknek e sorokban kifejezést is adunk.

Mi teljességgel nem bizhatunk bármily tisztelettel is viseltetünk különben a személyek iránt, oly közegben, melynek jogszerű megbízása nincs, melynek felelőssége velünk szemben semmi, s működése a nyilvánosság bírála alól teljesen elvont.

És épen nem csodálkoznánk, ha egy ily minden mandatum nélkül működő már néhai közegnek (mert méltóztassék csak megmondani, mi az erdélyi katolikus statusra nézve azon néhány igen tisztelt egyén, kik most tényleg az ügyeket vezetik?) intézkedéseit az illető közegek fekdüdni hagynák.

Valjon kifogja nekünk azon veszteségeket kipótolni, melyek egy ily abnormis kezelésből a kath. statusra nézve inkább eredhetnek, mint nem? Vegyük csak például iskolágyunkat. Egy új iskolai év előtt állunk, s így elő fog fordulni ismét ösztöndíj-adományozás, tanári és tanítói kinevezés stb. Előttünk fekszik az iskola és nevelésügy égető kérdése, melyet a haladás kívánalmainak megfelelőleg rendezni, az itt annyiféle irányban tapasztalható hiányokat megszüntetni ránk nézve életkérdés. Valjon megnyugtató lehetünk akkor, midőn tudjuk, hogy e kérdésekkel szemben oly közeg intézkedik kizárólag, melynek saját tudomása szerint sincs erre megbízása vagy ereje? Valjon nem alapos-e aggodalmunk, hogy ez iskoláinkat illetőleg épen azon tudalom folytán semmit sem fog tenni, s így míg mások haladnak, mi előbbi állapotunkban fogunk a jövő iskolai évben is sinylődni.

Mi aggódunk, mert legfőltetettebb érdekeink minden garancia nélkül hevernek; s kérjük mindenek előtt közbizalmunk kifolyása következtében létesült és jogos alapra állított igazgatótanácsunkat, adja életjelét létezésének,

IO.

Legujabb táviratok.

Bécs, jul. 10. A „N. Fr. Pr.“-nek egy felhivatalos cikket sürgönyöznek Berlinből, mely a Bismarck és Roon közötti viszályokról szóló híreket megcáfolja és jelenti, hogy a netán fennforgott nehézségek már ki vannak egyenlítve.

Bécs, jul. 10.-én Az első osztrák kereskedelmi kamracongressusa permanensnek nyilváníta magát, s elhatározta, hogy a pénzügyminiszternek javasolni fogja: hogy a fizetésre képtelen bankokat a csőd kimondására kényszerítse, továbbá javasolja a teljesen be nem fizetett részvény átváltoztatását teljes befizetésükre új részvénytársulatit törvényalkotását, az igazgató-tanácsok felelősségét, az általmi engedélyezés intézményének eltörlését, — kivéve a jegybankoknál; — a biztosítási és vasuti társulatoknál a közgyűlések megvédését az igazgató-tanács általi majorizáltatástól. Kérni fogja továbbá a gyűlés, hogy a keresk. kamarák kebeléből választott bíróság alakíttassék, melynek ítélete ellen fölébbezésnek ne legyen helye; végre kérni fogja, hogy az egyenes és közvetett adók reformja ügyében bizottság küldessék ki.

Zágráb, jul. 10 Plamenac montenegrói senator az itt tartózkodó menekült montenegróiaknak meghozta a kegyelmező decretumokat.

Strassburg, jul. 10. A megszálló csapatok visszavonulása f. hó 31-én kezdődik és augusztus 15-ig tart.

London jul. 10. Afrikából jelentik, hogy az angolok Elmina várost folyjuttatták, mivel a lakosok az aschantiknak löszert és fegyvert szállítottak.

Konstantinápoly, jul. 10. A vizsgálat alá fogott nagyvezér, Mahmud basa helyébe Said efendi pénzügyi ellenőr nevezetett ki ideiglenesen konstantinápolyi kormányzó hatáskörével.

Páris, jul. 9. (Este) A persa ügyvivő hivatalosan értesítvén a pápai nuntius a persa sah ideérkezéséről, a nuntius a diplomatai kar nevében azon óhaját fejezte ki, hogy tiszteleguessenek a sahnál, ki ennek folytán ma fogadta a diplomatai kart. Az „Univers“ szerint e fogadtatás a leghosszabb és a legfényesebb volt, melyre a külügyi hivatal emlékezik; 1 és fél óra hosszát tartott. — A sah valamennyi diplomatával társalgott, részint francia nyelven, részint ügyvivője, — Malakon khán közvetítésével. — Különös nyájassággal a nuntiushoz fordult, ki sok részlet felől tudakozódott, a pápát, hogy létét és szokásait illetőleg, mire Brüsszelben időzésére célozva mondá: „Őn nem az első nuntius, a ki látok.“ — Az angol nagykövetnek még egyszer köszönetét fejezte ki a sah a Victoria királyné részéről számára készített fogadtatásért és hasonló értelemben nyilatkozott az orosz nagykövet irányában is. A dán követhoz így szól a sah: „Noha nem jutottam el Kopenhágába, mégis úgy szolván barátságos viszonyba léptem a királyi családdal, miután megismerkedtem az orosz trónörökös nejével és a walesi hgnével.“

Gyergyó, 1873 jul. 5.

Erdély (rom. kath.) megye főpásztora Dr. Fogarasi Mihály ur ő nmlga agg kora dacára mint szt. János apostol s evangelista határát nem ismer az evangelium és szeretet hirdetésében. Különösen a lefolyt napok eseményei nem kevés lelki épültség s hit erősödésre nyujta alkalmat a kegyes főpásztor fáradhatlan buzgó ténykedésével s főnkent-lelkü apostoli tanításával sajnálom, hogy gyergyói egész körutját nem tudom leírni, hanem megkezdem azon történelmileg emlékezetes jelnél, hol 1658 szeptemberben a moldvai oláhok kijövének 3000-en egy kapitány alja kozák Ditrót meggyujtván, a gyergyóiak eleikbe állának kevesen mintegy 300-on Szárhegyen alól Gábor deák előtők járó Jézus szavával megrohanták az oláhokat, kik csakhamar megszaladván 1800-ot vágtak le, a mely halom jelzi maig az oláhoknak gyászos sírokat, s a székeley nemzetnek vitézségét s Isteben helyezett bizalmát. Ezen emiékizeset halom tetején oszngött egy diszes nemzeti zászló, a mi mint egy jeladásul tüzetett ki a főpásztor közelgésére. Mert csaknem három századdal előbb Isteben helyezett hit buzgalom nyujta segélyt a derék vitéz és harczias székeley nemzetnek, s e halmon mint egy hit-buzgóság jelül újból kintüntetve várta oda kegyelmes főpásztort, kit azon magasztos cél és irány vezetett derék övöi közé, hogy harcosokat edzen föl szt. hitünknek bajnokaivá, hogy mindenkor és minden perczen legyenek készek hitüket álhatalosan megvallani s a szerint is élni.

Megérkezett a várt helyre a szerelvo tisztelt főpásztor ditrói bíró tek. Csibi Lajos ur örömet fejezte ki a fölött, hogy e község határára elérkezett, mit megköszönt ő excoja a küldötteknek megható szavakban. S egyszersmind Szárhegy községe sem maradt hátrább a tisztelet szeretett, nyilvánítaban mert fényes banderium kísérete idáig és tovább a kegyes atyát s az emilitet helyen szárhegyi körjegyző t. cz. Császár József ur valóban egész gyermeki hódolattal köszönte meg ő excellentiájának atyai látogatását s leereszkedését, mire a főpásztor azon szavakban nyilváníta szív érzelmét, noha testileg együtt nem lehetünk, de lélekben győződjenek meg mindég együtt vagyunk. S ezek után, mint egy 80 lovas előre meave nemzeti lobogókkal, a főpásztort örömmel vezetett Ditró községének kebelébe 18 kocsi kíséretében, s ott várva roppant sokasága nép az egyház kerületnek köztisztelet s szeretetben levő derék főesperetje mlgs és fl. Salamon Alajos ur, mint helyi lelkész fogadván a főpásztort, s ezek után a templomba menve.

Az engesztelő szt. mise áldozat mutatattott be az urnak, s a kitűnő s megható szt. beszéd végzetével mit a főesperes ur tartott, 678-at részeltetett ő excoja a hit megerősítő malasztjában. Még az nap a főpásztor utját tovább folytatván Borszékbe s onnét Tölgyesbe, már 27-én Gyergyóremetén d. e. 9 órakor a mozsár ágyuk durrogása tudatá a buzgó néppel, hogy a főpásztor közelg határához, hol is a 32 tagból álló bizottság egy igen csinos diszkapu előtt jobbján várta kegyelmes főpásztort, hová is az annyira óhajtvá várt főpásztor az emilittem község lovasai kíséretében nemzeti csinos zászlókkal elől ügetve a diszkapuig meg is értek, a hol helybeli körjegyző tek. Veres István ur igen meglepően s találó szavakban üdvözlé ő excellentiáját, ezek után a templomhoz érve, roppant sokasága nép buzgó énekei között bevonultunk az ur házába, hol a szt. mise végzetével ő excoja 421-nek adta fel a bérmálás szentését, s atyai áldása, buzdító, lelkesítő szavai után a nép sokasága kíséretében a csinos és diszes iskolát látogatá meg, mi felett teljes meglegedését nyilváníta, s innen a lelkési lakba bökisérve, ebéd után újból visszament Ditróra holmi fontos dolgai elintézése végett.

28-án délután két órakor megindultunk Oláh-Toplicza felé ditrói lovasok kíséretében, harang és ágyú sző durrogása közt vonult ki a főpásztor Ditró község határáról kísérő jobbadon a művelt gyer-

győi papságtól és laikusoktól; elérve a topliczai harárszélhez számos lovas és kocsis várta a kegyelmes főpásztort, öröm üdvözlések után elérkezünk Topliczára, hol egyenesen templomba menve, s le-tényét énekelve, elmentünk azon helyre a hol másnap az üjtemplom szenteléshez küldött reliquiák voltak elhelyezve, ott is végezve a szent költmeket, a kegyes főpásztor elvonult saját lakába, mit a lelkési lak részére 4662 frtot saját pénztárából vásárolt meg. Már másnap 1/2, 8 órakor a templomban voltunk, hol az annyira épületes imádságok és költmek megkezdődtek, a mi megtartott szt. mise s bérmálás szentség kiosztásával együtt d. u. 2 óra-kor, s ekkor helybeli birtokos teks. Urmánczi János ur, uri asztala volt diszesen terítve a roppant sokasága vendégek számára, a hol a lelkes felkőszöntések se hiányoztak. S miután ezen ujonnan alapított új megyének még sok kívánni valója van, egy harang megszerzésére rendeztek az napi estvő-re egy táncpestélyt, hová a kegyes főpásztor is el-menvén 58 frtal váltá egy jegyet, s egy órai ott létel után a nap fáradalmait tekintve eltávozott nyughelyére. Másnap 8 órakor szívélyes bucsu után meghatottan váltunk el a kegyes és állott lel-kü jó atyától. Tovább folytatta útját Sz.-Régénfelé.

Eltekintve, már most, hogy a mint bizonyost irhatok Gyergyóban ő excoja 4078-at legyverzett fel a hit erősítő malasztjával, eltekintve a 73 évtől mivel a kegyes főpásztort az ég a mű szerencsénkre megtartott ily teljes erő és egészséggben, hogy mint az agg szt. János végnapjaiban is nem szünt meg a szeretet magasztos igéit hirdetni, úgy nem szűnik meg a szerelvo tisztelt kegyelmes főpásztor is a hiveket a hit ajándékaiban részesíteni, — ma is elhagyja a 99-ét a századikát, Sionként örködik, hogy majd a nagy bíró előtt vele együtt elmond-hassák: „Jöjjetek áldottaim, birjátok a számotokra készített országot s örvendezetek abban.“

D. . . . J. . . .

Minő természetűek azok a cath. alapok?

Jelentése az 1869/72-ki magyar országgyűlési képviselőház bizottságának a vallásallapról. Megvilágítva Bacsák Imre által.

XIII

De az állam tulajdonjoga az egyházi javak felett, valamely pozitív törvény által sem mondatik ki, sem valamely történelmi adat által nem támogatatik.

Ugyanis az egyházi javakat sem az állam, sem a nemzet, sem a fejedelmek az állam vagy nemzet javaiból, — melyek ösileg nem léteztek, — nem ajándékozták, — hanem adták részint saját családai javaiból, — mint Sz.-István: „Ecclesiae et parochiae ex proprio dotantur sicut a divinis regibus olim factum est, — non autem ex alieno“ — ugymond Biharmegye, (Collect. Repr. T. 1. p. 298. Lásd: Euseb. Verinus Coment Jurid. p. 38.) részint a királyi fiscusra visszaesett jószágokból, melyekről a fejedelmek szabadon rendelkeztek, P. 1. Tit. 13. §. 4., de mely ktről a világi urak jószágai is származtak, a nélkül, hogy állami tulajdonnak tekintetnénk — részint saját erszényeikből vásárolták azokat a papok, — részint végtő-re az ájtatos keresztények hagyományából értek. Nevezetesen főpapjaink nagyobb része egyházi jó-szágaikat, melyek a török által elfoglaltak, és I. Leopold által visszavéttettek, kénytelenítették saját pénzükhöz megváltani. (Lásd: I. Leopold 1689. december 3-káról Széchényinek írt levelét. Decen. Széchén. p. 40.) Mit fizetett Széchényi György esztergami és érsek-újvári jószágai visszaváltásáért? megtudhatni azon egyezésből, mely a királyi kincstár, és emilitet érsek közt kötöttet 1691-ki 1 februárban, mely szerződést I. Leopold 1691-ki mártius 4-én kelt levele által megerősített: a mint ezek az országos kincstári levéltárban láthatók. (Lásd: Felvilág. Jegyzések — p. 128. 141.) Ime, ezeket kellett volna a t. albizottságnak a ministeri okmányjegyzetek közé igtatni, az egyházi javak jogi természetének kipuhatólása végett, azonban ezen száz és száz diplomatikai adat előtt a t. albizottság erőszakosan szemét huny, strucz madár politikát üz, — hogy látván, ne lásson. — Ezek szerint ugyanis — a törvények értelmében „a birtokjogoknak tulajdona a szerzés gyökere és eredetére lévén visszavezetendő“, 1 rész 28.

cím, az egyházi javak, ha mindjárt az egyháztól elvétetnénk is, soha az állam-é, vagy a nemzet-é nem lehetnek, mert azé soha sem voltak, hanem visszatérnénk a főkegyuri jog szerint a fejedelmekre; a pápáság által szerzettek — neki hagyandók volnának, a hivek adakozásából eredtek visszaadtnának az illető családoknak, vagy ezeknek eltűnte esetére a fejedelmre esnének, mert ez örökös a minden örökös nélküli javaknak. P. 1. Tit. 10. De a fennebbi fejtegetés szerint, a — a fejedelem egészen más ám, mint az állam, és a főkegyur egészen más, mint a fejedelem, vagy államfő, és így — ismételjük — az egyházi javak törvényesen szölvá az államé, a nemzeté soha nem lehetnek, mert azé soha nem voltak, mert az állam, mint állam, a nemzet, mint nemzet és elvont fogalom, sem a közjogi észtan, sem a pozitív törvények és intézmények szerint jóságbirhatási képességgel nem bírhat.

Ez ellen az egész albizottsági munkálatban egyéb fel nem hozatik, mint az, hogy „az állam az egyházi javakról intézkedett,“ és hogy „az egyházi főnökök azokról elidegenítőleg nem szabad intézkedniök“: holott régi törvényeink szerint sem a király a korona-javakat, sem a világi nemes, nemely törvényes eseteken kívül, az őstieket, sem az elsőszülött a majoratusi, sem a kiskoru árva, sem a magvaszakadt család utolsó csemetéje, sem a község előjáró a községjavakat illetőleg el nem idegeníthette, és ma sem idegenítheti el; mert a törvény azokról így intézkedett anélkül, hogy ebből valakinek eszébe jutna az államtulajdonjogát azokra nézve követelni.

Valamint pedig több világi jogszemély a maga vagyonáról kénye-kedve szerint nem intézkedhetik: ugy másrésről koránt sem áll az, hogy az egyházi főnökök az egyházi javakról absolute — semmiesetben elidegenítőleg nem rendelkezhetek. Nincs az a komolyabb egyházi jogtankönyv, mely az egyházi javak elidegenítésének eseteit okait, kelleit (solennitates) meg ne határozza. (Lásd: Schmalzgruber Jus Eccles. Uoio. T. 3. p. 131.) De honi okmányaink is mutatják nyomait az egyházi javak törvényes elidegenítésének. Így IV. Béla király 1261. 5-to Idus sept. kelt diplomájában többi között az mondatik, „hogy az egri püspökségnek voltak „Conditionariusai“ — „Vasallusai“ — „Nobilesei;“ — „már pedig a „Rendeknek“ — „Vasallusoknak“ — „Nemeseknek szükség volt azon időben telkeket ajándékozni, — „donationes facere“ — Ma is esztergomi érsek némely jószágából, melyek a régi időben praediumoknak neveztettek, s melyeket a püspökök elidegeníthettek — „inscribálhattak“ — telkeket ajándékozhat és ajándékoz is, és nemeseket teremthet, mint más némely praelatusok is. Régi időben pedig minden püspök és praelatus ugy cselekedhetett. (Lásd: Felvilágosító Jegyzékek Szabó alam. János 1843. p. 129.) Igen, az egyházi birtokosok teljes tulajdonjoguk érzetében sokszor az egyházi javakból némely részt szolgálatutalmakra, kegyes szeremenyekre fordítottak, sőt zálogba isadtak. (1440. Art. 2. Kovachich Syllage Decr. T. 1. p. 71. — Hieronimus és Dikeophilus levelei p. 64. 65.)

Avagy midőn az egyházmegyék javai, mint a t. albizottság a 4. 5. lapon felhozza, több püspökök közt felosztattak, kinek belegegyezésével történt ez? Nem a pápával? Kérdezte-e Mária Terézia, vagy II. József, vagy I. Ferencz, midőn új püspökségeket állítottak, — azokat meg procentuálták, a szerzetesjavakat a vallásalapba olvasztották, az intercalaris jövedelmeket incamerálták — kérdezték-e az országgyűlést? Monták-e a megyék, hogy ehez az országgyűlésnek is van joga szólani, hogy ennek beegyezésével a király igenis intézkedhetett volna fenéiről irányban? Nem: ezt éppen nem mondták, hanem inkább a protenstáns Biharmegye id. h. ezt mondta: „Parochiarum regulationem proprie et privative ad munus regium, non autem conjunctum ad Episcopos et reliquos status recognoscere non possunt. (Coll. Repr. T. 1. p. 297.) csaltatlan jelül annak, hogy ezen bár törvénytelen intézkedéseket a király nem mint államfő és király, hanem mint egyházi legfőbb kegyur tehette csak egyedül, és azok törvénytelenek voltak nem azért, mert a király az országgyűlést nem kérdezte, hanem mert sem a királynak, sem az országgyűlésnek „nullo jure“, semmi joggal sem lehet az egyházi javakat „auferre, sequestrare“, „aut iisdem onus aliquod — imponere“. (S. Ladislaus Decr. 1. c. 23. Colom. Decr. 1. c. 1. Irip. P. 1. Tit. 10. 1825. föllirat. 38. szám alatti jegyzet „Jelentés“ 149. lapján.)

Ime tehát a haszontalan furlangoskodás! „Az egyház nem birtoktulajdonos, tehát az egyházi javak az állam tulajdona“, „a ház nem Péter-é ergo Pálé.“ De mi jognál fogva? Épen az állam birtokjogának természete, alapja kerestetik és erre az mondatik: „nem az egyházé, tehát az államé.“ Ha mégis bebizonyíthatnánk az egyháznak az államtól származó dotációját, mely bizonyos, a törvény által meghatározott esetekben az adományozóra száll vissza, — ez megfogható volna; de azt mondani „az egyház nem birtokképes, tehát az államé“ nem annyit tesz-e, mint ürügyet keresni az egyház ellen és azt szétlépni? Kitérnek végre a fenitézetekből, hogy a régi protestáns megyék sokkal lovagiasb méltányossággal viseltettek a cath. egyház jogai iránt, mikor látták, hogy azokban a hatalom által az al-

kormány sértetik, — mint a tisztelt albizottság, mely az egyház feletti államjognak bebizonyítására a törvény, a törvényhatóságok és az országgyűlés által kárhoztatott alkotmány tiprását az absolutismusnak nem szégyeli con amore allegálni és regin-strálni! Az egyház mellett semmi indok nem érvényes, az egyház ellen minden jó: „media sanctificatur per finem.“ Ugyan minek ezen elvet a jezsuitáknál keresni, mikorazta t. albizottság is szél-tében használja?

(Folyt. köv.)

A bécsi világkiállításról.

Egyiptom

Az 1867-ki párisi kiállításon a régi, a jelenlegi bécsi világkiállításon az új Egyiptom van leginkább kiállítva.

Egyik bizonyos s sajátságos jellege az egyiptomi kiállításnak, hogy itt nem látunk a szekrényeken neveket, mint az európai államoknál; az egyedüli iparos, az egyedüli kereskedő itt a khedive; a nép, a szegény fellah nem is zsoldosa az alkirálynak, hanem rabszolgája. És az egyiptomi nép e rabszolgasága azóta tart, mióta a török uralom alól felszabadult.

Egyiptom főgazdagsága s kiapadhatlan jövedelemforrása a gabona volt, úgy hogy a közép tenger melléki államokat is ő látta el gabonával; ma azonban maga is külföldre szorul. Ezen szomorú körülmény magyarázatát megtaláljuk a kiállítás közepén álló szekrényekben, melyek nagyrészt gyapot-tal vannak telve. Az észak-amerikai unio-háboru óta az egyiptomi búzatermelő földeket mindenütt gyapot foglalta el, mely az alkirály feneketlen zsebébe ugyan gyakran megtölti arannyal, de melyből a szegény népek alig marad valami a fizetendő robot után.

Az egyiptomi nép ma már csaknem köldusbotra jutott, ugyanazért a kiállításon nem is találunk tulajdonképeni egyiptomi iparczikket; mert a közép téren, üveg alatt levő szép filigran ezüst műveket a kairói udvar Konstantinápolyból, nagyrészt pedig Velenczéből szerezte; azok az aranyos szöveket pedig, melyek a közepén levő szekrényekben diszelegnek, nagyrésztben Párisban készültek; de különben is egy nép iparát nem az udvar, hanem a nép igényeinek megfelelő művek illusztrálhatják; hogy pedig ez ily nyomorultan van kifejlődve, azt a kiállított élő mumiák mutatják, melyek az egyiptomi pavillon körül guggolnak. Az egyiptomi pórház is e nyomorúságról tesz bizonyosságot. Négy, földbe vert csövekből áll ez, mely szalmával van fedve. — Tulajdonképen ez sem egyiptomi, hanem nubiai és abissinai ház; az egyiptomi házak fedőtetlen vályogból vannak összerakva, melynek fedőlét fagyalak képezik; a pusztá földön együtt alszik e házakban gyermek és nem gyermek, barom és ember. — A ki valaha Egyiptomban járt, lehetetlen el nem mosolyognia azon statisztikai táblákon, melyek a terem keleti oldalán függnek s melyek Egyiptom virágzó kereskedéseit akarják felültetni.

E táblákon a kiviteli cikkek 1330,482,809 frank értéket képviselnek, míg a beviteli cikkek értéke 590,291,489 frank. Épen ily világbotított az egyiptomi tudományos eszközök kiállítása. Elég legyen csak annyit mondanunk, hogy az egyiptomi kormány különös előszeretettel ápolt tanítási eszközt a nubiai háznál találhatjuk fel; értjük alatta a rinoceros bőrt, melyből kitűnő botokat, korbácsokat (kurbadsch) metszenek, s melyekkel személyválogatás nélkül verik a bölcsességet ifjú, öreg, férfi és nő — talpára. Ezen „Kurbadsch“ jelentékeny kiviteli cikket képez Siriába s európai Törökországba.

A közkiállítás ügyében.

A kiállítási biztosságnál folytatja levelező, kidolgozott tervről szó sem volt. E vad jellemzésére legyen itt megemlítve, hogy a biztosság véglege sen megálapított installationális tervét még december hóban mutatta be a pesti végrehajtó biztosságnak egy ülésén, az tehát már december hóban volt készen, a mi a sokat emlegetett Pilsér-féle esetet illeti, az mindössze annyiból áll, hogy Pilsér bejelentését oly időben tevén, a midőn a biztosság még nem is létezett, erről választ nem is kaphatott, kapott azonban választ január hóban, a mikor az installationi befejeztetvén, neki a terület utalvány megküldetett. Erről február 11-én fizetendő illetményét beküldvén, kérte a kiállítási nyomtatványokat. Azok számára utnak indítottak s itt a Pilsér története véget ér. Több érintkezése a biztosságnak ez ural nem volt.

Sokkal jelentősebb az aprólékonyaságnál levelezőnek azon vádja, hogy a fizetendő helypénz-illetmények kirovásánál a biztosság a vagyonosabb kiállítókat lehetőleg nyomni igyekezett. Ez állításnak komikus czáfolatát ugyan maga levelező adja, midőn néhány sorral alább írja: „A kiállítókat vagyunk szerint becsülték, azonban e vád sokkal komolyabb, sem hogy határozott visszautasítást ne igényelne.

A biztosság a helypénzilletmények kirovásánál alapul a nem általa készített helypénztarifját vevén, minden egyes kiállítóra kivetette az őt jogosan terhelő illetményt, csak hogy ott, hol az illetőnek vagyoni helyzete a hozandó áldozatokat tulságosan nagyoknak mutatta az illető javára eléged-

te az illetménynek egy részét. Tehát nem a vagyonosnak nyomása, hanem a mostohább helyzetben levő kis iparosnak fölségölése volt a törekvés, s csak is a legnagyobb rosszhiszeműség tudható ab-ból kimagyarázni azt, a mit levelező a biztosság ellen felhozott.

Mintha levelező a tárgyi vádakra érezné gyöngeségét, csakhamar visszatér a személyekhez, megtámadván a gazdasági feltűgyelők, ki szerinte gazdasággal soha sem foglalkozott. A gazdasági osztály 3 feltűgyelője közül mindhárom Magyar-Ovárt tanfolyamot végezett, s különösen a megtámadni akart Pyerker, évek során át praktikus gazda is volt.

Az általunk itt kellő értékűre leszállított vád-ak alapján a Hon levelezője a vizsgálatot kívánván a biztosság ellen megindíttatni, ez őt általános phrázisokban tartott panaszainak adatokkal igazolására főlhitta, mire a Hon június 29-ki levelében a nagy zajjal hánytorgatott phrazeológiára jöttek a következők:

1) Németh Imre protectionál fogva lett kormánybiztos. Tehát ismét személyes ügy! Erre válaszul egyszer mindenkorra csak is annyit, hogy Németh Imre más protectionára, mint a mit magának önjerejéből becsületes munka után szerzett, igény-nyel soha sem volt, s ma sincs; az ily módon szerzett protectiont pedig tisztességes ember szemre lobbantani nem szokta.

2) A magyar biztosság több tért kaphatott volna, ha utána jár. Levelezőnek ezen szerinte biztos tudomáson alapuló állítása merő valótlan-ság. A dolog egyszerűen így áll. A helyet nem a biztosság kérte, hanem a végrehajtó biztosság, a biztosságnak feladatává csak a kért helynek kikü-dése lön, hogy pedig ez valóban küzdelem volt meggyőzhet arról a körülmény, hogy egy némely osztályban a kívánt terület csak két darabban (mezőgazdaság) másutt mint pl. a képzőművészeti osztályban s az Exposition des amateursben pedig épenséggel nem volt megkapható.

3) Egy gyáros, kinek levelező nevét is tudja, építési szándokaiban nagy nehézségekkel találkozott.

Itt tehát névtelen váddal állunk szemben, a melyre elég lesz annyit válaszolnunk, hogy az építés a magyar kiállítási területen kívül szándékol-tatván, ha, és a mennyiben e részben nehézségek történtek, a biztosságot ezért vád csak is az eset-ben érhetné, ha igazolva volna, hogy az a szüksé-ges lépéseket a főigazgatóságnál megtenni elmu-lasztá, mit levelező a nála divó mala fides da-czára még csak állítani sem mer, nem hogy iga-zolhatná.

4) Matusidesz Károly hordóját összevissza törve, szándékosan keresztül turva, ezüst abron-csától megfosztva találta. Hogy a kiállítási tárgyak tömeges beérkezésekor, a nem a biztosság, hanem a főigazgatóság befolyása alatt levő szállítási hiva-talnal nem egyszer, könnyen magyarázható zava-rok támadtak, a melyeknek azután nem egy kiállítási tárgy esett áldozatul, ezt előre tudható mindenki, a ki egyáltalában annak sejtelmével bírt, hogy a világkiállítás egy országos vásárnál még is csak valamivel nagyobb dolog. Matusidesz esete külön-ben annyiban van, hogy ő a hordócskát hatféle szeszes folyadékkal töltvén meg, ez erjedésbe men-vén át, annak gyöngye oldalait még utközben szét-verte. A hordó darabjait pedig Matusidesz az ezüst abroncsokkal(?) együtt magával elvitte.

5) Egy nagy-mártoni kiállító ápril 19-én felküldte tárgyait s május 25-ig még kiállítva nem voltak.

6) Egy késmárki kalapos kalapjai figyelem nélkül összevissza dobáltak.

7) Egy kecskeméti cipész egy pár csizmája két szekrénybe állíttatott sabt. Következik itt még egykét ilyen apróság, a melyből még a rossz akarat sem tudott egérnél nagyobbát csinálni.

(Folytatás)

Külföldi hírek.

Mint Madridból 4-ről jelentik a kormány elhatározá, minden rendelkezésre álló eszközt felhasználni, a carlista fölkelés legyőzésére, 5 napi határidő fog engedtetni a fölkelőknek maguk megadására.

Mint Párisból jelentik, a persa sah 8-án Mac-Mahon elnök s a nemzetgyűlés elnökének látogatására 8-án Versaillesba ment. A sah megszemlélte a parkot, s erre a tükörgalériában ebédelt. A roppant néptömeg rokonszenves módon fogadá a sahot.

Konstantinápoly, jul. 10. „Bassiret“ török lap jelenti: Legközelebb 8 hadihajó indul e Suma-trába, a török alattvalók érdekeinek megvédése végett. — Az egészségügyi hivatal, hírlv vevén, hogy a Duna balpartján a cholera dühöng, a Galaczból érkező hajókra nézve vesztegzárt rend-delt el.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, július 12.

— T. olvasóinkat kérjük, méltóztat-sanak előfizetéseiket mihamarább megújítani, nehogy a lap küldésében fenakadás trótenjék.

— **Mükedvelői előadás.** A mükedvelői társulat holnap (vasárnap) előadást tart a nemzeti színházban. Két kis darab kerül színpad: „Egy kis szívesség“ és az „Egy ur és egy asszonyság“ ciz-mű 1. felv. vigjátékok. Az előadás nemes czélra rendeztetik s így ajánljuk a n. közönség figyelmé-be annál is inkább, mert a „kolera s zelidsé-gé“ miatt veszély nélkül lehet az előadásra meg-jelenni.

— „**Rignardin ur és Neville asz-zonyság**“ és „Egy kis szívesség“ cizime azon két érdekcs, és nagyon mullattató vigjátéknak, mely va-sárnap jul. 13-án a kolozsvári mükedvelői-társulat által elő fog adatni a jogász segély-egylet részére. E két darabban részt fognak venni a nők közül Magyaril lon k. a, Sárosi kisasszony és K. Papp Miklósné asszony; a mükedvelői urak közül: Hel-lermann Antal, Virág Lajos, Kerestély Kálmán és Ferenczi Alajos. A két darab között Schwarczel Adél k. a. Petőfy S.-nak „Utolsó alamizsna“ című gyönyö-rű költeményét fogja szavallani. Azt hisszük, hogy mind az egyetemi tanár urak, mind a kö-zönség elkövetnek mindent, hogy az előadás jöve-delem tekintetében is minél fényesebben sikerül-jen. Hely-árak ezuttal a rendes színházi árak lesz-nek. Jegyeket előre válthatni a színházi pénztár-nál vasárnap délelőtt 9 órától déli 12 óráig. A páholybérletet tartó közönséget figyelmeztetjük, hogy ez uttal a páratlan száma k van előjoga.

— A „**dalkór**“ mulatsága holnap lett volna, de a még uralgó kolera járványért el kel-lett napolni. Kik mulatni vágnak, vigaszra lelhet-nek azon tudatban, hogy a szelid mérvű kolera-járvány ugy sem tart már soká s akkor bőven ki-pótolhatják a miről most kénytelenek lemondani.

— **Tűz a szénafűn.** Tegnap Kolozsvár határan nagy mennyiségű széna lett a tűz áldozat-ává. A tüzet mint mondják, gyermekek vigyázat-lansága idézte elő.

— A **küküllő-megyei gazdaság egylet** igazgató választmányának f. jul. hó 20-án D. Szt.-Mártonban rendkívüli gyűlése lesz, kérem a i. v. tagokat, hogy arra megjelenni sziveskedjenek. Koesárd 1873 jul. 7. Farnos Elek egy jegyző.

— **Tűzoltóink őrtonya,** csaknem egészen elkészült. Azonban. miután a tornyot a városházzal s kolosmonostori gazdasági tanintézet-tel távirddal kell összekötni, az őrállás csak mind-ezek elkészültével veendi kezdetét.

— A **pesti sugarút** 1500 öl hosszú lesz egyenes vonalban. Ilyen hosszúsagu egyenes ut Európa egyik fővárosában sincsen Az építőtársu-lat, a kocsiutat és a járdát a nagymezőutczától a városligetig még az idén el akarja készíttetni. A járdák asfalttal lesznek burkolva, sőt valószínűleg a kocsiut is.

— A **magyar minorita tanítórend tartományi főnöke** főt. Po gráz Gellért ur a nevezett szerzet helybeli társházát hivatalos láto-gatással tisztelvén meg, tegnap városunkba érke-zett. Ohajjúnk, hogy a tudós lendfőnök városunk-ban jól találja magát, hol hivatalos működését már meg is kezdette.

— **Nyilvános köszönet.** Szabad királyi Kolozsvár városának közig. tekintetes nemes taná-csa kegyeskedett Jakab Elek ur, Kolozsvár törté-nete“ című egyediratának I. kötetét a hozzá tartozó okmánytárral és illusztrált füzettel együtt a csik-somlyói gymnasium könyvtárának megkülden-i. Az említett tanintézet igazgatósága igen kedveskö-telességének tartja a nagybecsűfigyelemért annál há-ládatosabb köszönetet és elismerést szavazni, mi-nél tisztább előtte azon magasztos cél, melyet a nemes tanács, illetőleg városi képviselő testület a nemzeti érület és művelődés érdekében azon nagy tudomány készütséggel és tiszta hazafias szellem-ben létesített monumentalis munka terjesztése által valóítani töreszik. Kelt Cs.-Somlyón, jul. 1. 1873 Imecs Fülöp Jákó, gymn. igazgató.

— A **szeszdó** módzatainak megállapítása végett több nap óta biztosság ülésez Pesten. A biztosság tagjai a magyar és osztrák pénzügy-mi-niszteriumok által küldött meghatalmazottak és be-hívott szakértők, kik az új szerkezetű ellenőrzőkö-szűlekek megvizsgálásával foglalkoztak. A bizott-sági tagok hirszerint nagyon kedvezőleg nyilatkoznak az új készülékről.

— **Zene estély.** A csinos „Ujvilág“ című mulató kert tegnap mint egyáltalán mindig, ismét tömve volt. A katona zenekar működött egész este s a közönség meglehetően elégedve velük. A jó ze-ne mellettjelmítést érdemel az ellátás is, mit Stras-ser vendégilős valóban lelkiismeretesen tesz meg, hanem a kiszolgáltatás a személyzet kevés száma folytán kissé gyenge, segíteni kellene rajta a nagy közönség kényelmére.

— **Európai csatorna.** De Keranion ka-pitány Párisban harmincz éves tanulmány alapján óriási tervet alkotott, mely egy társulat alakítását czélozza, mely egy 50—60 meter széles és 6—7 meter mélységű csatorna ásását kezdeményezné tengeri hajók számára Európán keresztül az atlanti óceántól a fekete tengerig. Páris, Lyon, Basel, Genf, Bern, Zürich, Luzern, Prága, Bécs, Pest, Bel-grád és Bukarest kikötők lennének tengeri hajók állomásozására. A költség 5 milliárdra van szá-mítva.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főter br. Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIRÜZLETÉBEN

főter, Gyulai-ház, felvállal mindennemű

könyvnyomdai munkákat.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes be-
tükkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek,
baroműtlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DÁRABJA **1 frt.**

Felvállal könyvnyomdai munkát is.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve,
hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be. és azok **a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak,**
a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövi-
debb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.